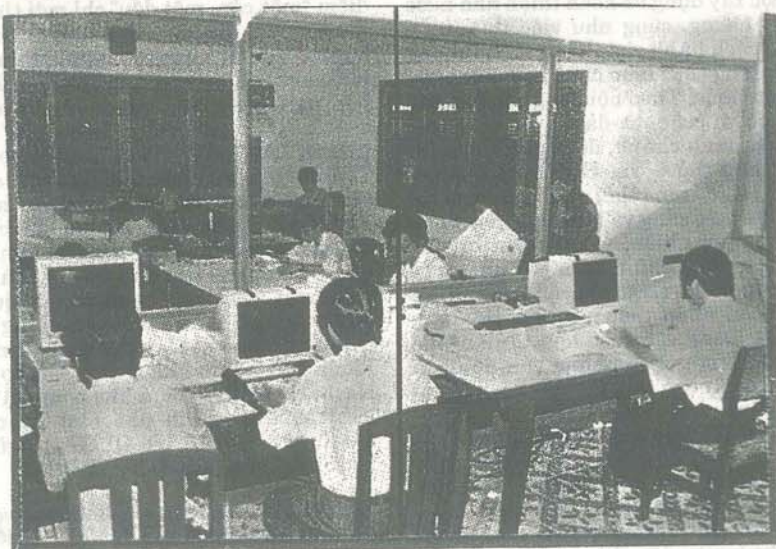


CẢI TIẾN THỦ TỤC HÀNH CHÍNH ĐÃ ĐẾN ĐÂU?

MINH TÂM



Nghị quyết 8 của BCH trung ương Đảng đã đề ra: "tiếp tục xây dựng và hoàn thiện nhà nước CHXHCNVN, mà trọng tâm là cải cách một bước nền hành chính nhà nước". Đi đầu trong chủ trương này là TP.HCM, với việc UBNDTP đã ban hành quyết định số 6280/QĐ-UB về việc quy định thủ tục cấp giấy chứng nhận quyền sở hữu nhà ở, quyền sử dụng đất ở và những thủ tục có liên quan đến việc chuyển quyền sử dụng nhà và đất ở. Tiếp theo đó liên ngành đã có văn bản hướng dẫn thực hiện cụ thể về cấp giấy phép xây dựng, thủ tục giao đất, thuê đất, chuyển mục đích sử dụng đất. Với việc làm này, kết quả bước đầu đã làm giảm đáng kể các thủ tục rườm rà gây phiền phức cho nhân dân.

Nổi bật trong việc cải cách hành chính là UBNDTP đã mạnh dạn tinh giản biên chế các cơ quan chính quyền thành phố. Việc làm đầu tiên của UBNDTP là thu gọn 40 đơn vị chức năng quản lý nhà nước trực thuộc thành phố xuống còn 22 đơn vị, giúp giảm được 6000 người trong biên chế mà vẫn bảo đảm hiệu quả công việc. Đối với cấp cơ sở phường, xã, quận, huyện cũng giảm 5000 cán bộ và thu hồi gần 1000 căn nhà đưa vào phục vụ các lợi ích công cộng. Khẩu độ phá được đánh giá tích cực khác là UBNDTP đã tiến hành thí điểm phương pháp "làm việc một cửa, một con dấu" ở quận 1, quận 5 và huyện Củ Chi.

Cơ chế "một cửa" được UBND quận 1 đi tiên phong kể từ ngày 15.3.1996. Người dân đến UBND quận 1 để làm thủ tục hành chính cho những công việc như thành lập doanh nghiệp, kinh doanh bãi giữ xe, sửa chữa nhà, ủy quyền thừa kế, khiếu nại tố cáo, lao động...giờ đây không tốn thời gian gõ cửa từng phòng, từng ban của UBND quận, mà chỉ đến thẳng "một cửa": phòng tiếp nhận và hoàn trả hồ sơ. Tại đây, các nhân viên chuyên trách sẽ tiếp khách, giải đáp thắc mắc, hướng dẫn thủ tục, nhận hồ sơ, vào sổ và viết phiếu hẹn ngày trả hồ sơ theo đúng quy trình. Cũng cần nói rõ, ở "một cửa" này, đối với một số hồ sơ như xin hợp thức hóa nhà, thường người dân phải đi lại không dưới ba lần, thậm chí có hồ sơ từ lúc nộp đến khi được giải quyết, thời gian mất gần tháng và đi lên đi xuống không dưới...bảy lần. Lý do của sự dằng dai lên xuống là người dân do không được hướng dẫn thật tường tận, nêu cứ phải bổ sung những vấn bản theo đòi hỏi. Chẳng những thế, để nộp một tờ trình, cần đến UBND phường trước để thị thực chữ ký; nộp một giấy cam kết cũng cần dấu son của UBND phường; nộp một tờ bảo

lãnh thì sang công an phường trước khi lên UBND quận làm thủ tục hành chánh.

Nói như thế không thể khách quan nhìn nhận rằng nhờ "một cửa", người dân đã đỡ nhiều công sức cho phần xin chữ ký và những mệt mỏi ở cấp quận. Theo giải thích của ông Nguyễn Trung Thông, chánh văn phòng UBND quận 1, sở dĩ thời gian làm thủ tục nhanh hơn là do "trước đây các phòng ban có thái độ, hành vi tiêu cực hoặc sai hẹn với dân thì chỉ có phòng ban đó biết. Giờ mọi hoạt động của các viên chức các phòng ban đều được soi rọi qua "một cửa", khiến họ phải làm tốt hơn!" Cũng theo ông Nguyễn Trung Thông, việc tiến hành thực hiện "một cửa" ở quận 1 bắt đầu từ 15.3.1996, đến ngày 8.7.1996 bắt đầu tiếp chế độ "một dấu". Bảy con dấu của bảy phòng, ban đã được thu hồi: kinh tế, quản lý đô thị, tổ chức, tài chính kế hoạch, văn hóa thông tin, y tế và tư pháp. Các trưởng phòng ban được chủ tịch quận ủy nhiệm sẽ ký tên đóng dấu (có quốc huy) trong phạm vi công việc phụ trách.

UBND quận 5 tổ chức làm việc "một cửa" từ ngày 1.4.1996 khác với quận 1, do mặt bằng cơ sở vật chất nên "một cửa" ở quận 5 là người dân cần làm thủ tục hành chính thuộc lĩnh vực nào, cứ việc đến đúng những địa chỉ cũ của trước ngày 1.4.1996. Song thay vì lại tiếp tục tìm các cánh cửa phòng, ban liên quan khác, nay phòng ban nào tiếp nhận hồ sơ, sẽ có trách nhiệm giải quyết và trực tiếp giao trả hồ sơ.

Thủ tục "một dấu" được UBND quận 5 bắt đầu từ 1.7.1996. Năm phòng đã thu hồi dấu: kinh tế, tư pháp, tổ chức chính quyền, văn hóa thể thao, y tế; nhưng quận không có chế độ ủy quyền cho các trưởng phòng, ban, mà chỉ ủy quyền cho ủy viên UBND và ủy viên chuyên trách được ký một số loại văn bản, và có đóng dấu UBND (có hình quốc huy). Như vậy, các loại giấy tờ giao dịch của phòng (văn thư, báo cáo...) trưởng phòng ký tên không đóng dấu. Nói theo Luật tổ chức UBND quy định, cấp phòng đã trở thành một cơ quan chuyên môn có vai trò tham mưu đúng nghĩa. Và những rối rắm cùng những phát hiện mới cũng xuất phát từ khâu thu hồi các con dấu này. Với ngành văn hóa, khi trưởng phòng chứng nhận hành chánh vào hồ sơ để người dân lên nộp cấp sổ, thì Sở VH TT đã trả về vì chữ ký của trưởng phòng mà không có dấu son kèm theo... ông Lê Xuân Hồng, trưởng phòng kinh tế cho biết trước đây đến 18 loại công việc cần cấp trưởng phòng đóng dấu, ký tên; giờ hoặc quận phải ủy quyền, hoặc ủy ban phải ký thay!... Liệu sẽ

xảy ra tâm lý "ký tên và đóng dấu vẫn bản tức là phải chịu trách nhiệm, cho nên phải có thời gian để UBND... nghiên cứu".

Phát hiện từ khi thu "con dấu" để hình thành "một dấu" tại quận 5 cũng khá độc đáo: một đội văn nghệ đã có giấy phép hành nghề do Sở VH TT cấp hàng năm, mỗi lần có yêu cầu diễn giúp vui cho đám tiệc cũng phải lên phòng văn hóa thông tin của quận xin giấy phép hoạt động; một doanh nghiệp cũ như câu lạc bộ tham quan nghiên cứu tìm thị trường mới, đi hội chợ cũng phải đến phòng kinh tế xin xác nhận... Ông Nguyễn Thành Nam, Chủ tịch UBND quận 5, quả là rất có lý khi giải thích cho việc "một dấu, một cửa" tại địa bàn của quận: "nếu như một dấu - một cửa" mà các trật tự hành chính cũ vẫn không bị xáo trộn thì làm sao cải cách. Chúng tôi muốn đụng chạm để làm bộ ra những thủ tục phi lý đang tồn tại, đang hành hạ người dân.

Cải cách hành chánh qua thí điểm "một dấu, một cửa" tại quận 1, quận 5 (riêng huyện Củ Chi tổ chức làm việc "một cửa" vào đầu tháng 4.1996, và lần lượt sẽ thu hồi con dấu của các phòng ban từ tháng 8.1996) cho thấy dù theo trình tự nào, đều thấy rõ những mặt tích cực: dân đỡ phải đi lại nhiều lần, nhiều nơi; giải quyết yêu cầu của dân được nhanh hơn; tập trung các phòng, ban về một địa chỉ; việc chỉ đạo được nhanh chóng, kịp thời; có thể kiểm tra, giám sát hoạt động của bộ máy cũng như viên chức hiệu quả hơn; thu hồi các cơ sở mặt bằng để sử dụng cho nhu cầu khác.

Với những kết quả ban đầu kể trên, theo một đánh giá được phát biểu tại kỳ họp thứ 6 của Hội đồng nhân dân thành phố khóa 5, thì công cuộc xây dựng và hoàn thiện nhà nước nói chung, cũng như việc thực hiện cải cách hành chánh nói riêng không dễ dàng thực hiện chỉ trong một sớm, một chiều. Theo nội dung của báo cáo phục vụ cuộc tọa đàm quốc tế về cải cách hành chánh, được giới thiệu tại kỳ họp thứ 6 của HĐND TP. khóa 5, TP.HCM trong thời gian qua có sự cải thiện việc sống và làm việc theo pháp luật. Tuy nhiên, việc truyền tải các chủ trương, chính sách của nhà nước ở cấp cơ sở chưa nhuần. Có nơi, có lúc còn nhận thức méo mó, tùy tiện; chất lượng các cuộc họp tổ dân phố không cao, vì có những vấn đề quần chúng ít quan tâm thì chính quyền lại đưa ra vận động, truyền đạt một chiều. Những lãnh vực liên quan rất thiết thân đến đời sống hàng ngày của nhân dân, như đất đai, nhà cửa, xây dựng sửa chữa, cấp phép kinh doanh... thì chính quyền cấp cơ sở, quận huyện đến thành phố lại bị trở

buộc bởi những cơ chế thủ tục hành chánh quá nặng nề, được ấn định từ trung ương, rất khó lòng tự thân sửa đổi.

Mặt khác, bệnh quan liêu trong hệ thống chính quyền chưa được giải quyết có hiệu quả cũng là một gánh nặng cho công cuộc cải cách hành chánh. Ở TP.HCM, kết quả từ cuộc điều tra của Thành ủy TP.HCM cho thấy người dân đang đề cập đến ba dạng quan liêu: (1) quan liêu có điều kiện và có tiêu cực. Bệnh này xuất phát từ quan điểm cục bộ của một số ngành, địa phương khi đặt ra những quy định riêng về thủ tục hành chánh (còn nặng nề hơn cả các quy định có sẵn vốn đã nặng nề), ít tạo điều kiện thuận lợi cho nhân dân; để người dân muốn giải quyết công việc phải trải qua nhiều khâu, mất nhiều thời gian, kể cả tốn kém vật chất cho những yêu cầu "dịch vụ." (2) Quan liêu cửa quyền, thiếu sâu sát. Bệnh này rơi vào các cương vị chốt như thủ trưởng, giám đốc. Các vị này do bận rộn nên ít chú ý đến công việc cụ thể, luôn trông cậy, ủy nhiệm cho cấp dưới. Nếu gặp cấp dưới thiếu trách nhiệm, hoặc có dụng ý không lành mạnh thì sự việc càng khó khăn hơn cho nhân dân; và nếu sự việc này cứ kéo dài, tất yếu sẽ dẫn đến hiện tượng nhân viên thao túng mà thủ trưởng không biết, thủ trưởng làm việc bằng cái đầu của chuyên viên... (3) Quan liêu bẻ bộn, tập trung ở những thủ trưởng thường quan tâm công việc và chỉ đạo công việc trong hội nghị, còn hàng ngày thì không có biện pháp kiểm tra, theo dõi để kịp thời xử lý những vướng mắc. Tất yếu của chuyên này là có quá nhiều bẻ bộn xuất hiện trong công việc hành chánh, dễ gây trì trệ, phiền hà nhân dân.

Cải cách hành chánh qua thí điểm "một cửa, một dấu" chỉ mới thực hiện trong phạm vi hai quận, một huyện. Lên đến cấp sở, ngành, thành phố, người dân vẫn còn bị phiền hà bởi nạn giấy tờ, quan liêu hành chánh. Bao giờ sẽ có "một cửa" ở những cấp này? Theo ông Phạm Thành Hòa, phó ban thường trực ban chỉ đạo cải cách hành chánh của TP.HCM: Trước mắt, ủy ban đã chỉ đạo các sở coi lại công việc của mình, và có kế hoạch trước về quy chế làm việc "một cửa". Bên cạnh đó qua quá trình thực tế, thành phố sẽ kiến nghị chính phủ xem xét lại những quy định hành chánh nào không còn phù hợp. Ngoài ra, sẽ thực hiện khu trung tâm hành chánh thành phố như Thông báo số 47/TB-UB-QLĐT ngày 20.5.1996 của UBND TP.HCM.

* Nguồn: Báo cáo "Một số nét về thực hiện cải cách hành chánh tại TP.HCM" (Tài liệu phục vụ tại kỳ họp thứ 6 của HĐND TP. khóa 5)